

Bedenkingen bij het waarnemen

van een recente reeks schilderijen van Dirk Vander Eecken

Het recente werk van Dirk Vander Eecken visualiseert de realiteit van schilderkunst als een vorm van beredeneerde menselijke manipulatie. De schilderkunst wordt nooit helemaal de “te verwachten en te voorziene” verschijningsvorm van een poging om intenties om te zetten in een proces van uitvoering dat leidt naar materiële fixatie. De recente schilderkunst van Dirk Vander Eecken is gebaseerd op serialiteit en gericht op het produceren van verschil en nuance. Deze methodiek is een constante waarop de kunstenaar tijdens de uitvoering variaties inbouwt. Het resultaat hiervan zijn beelden die “achter” de werkelijkheid lijken te “zoeken”. De materiële werkelijkheid is niet zo monolithisch als we die in het leven wel ervaren; alles is op een onzichtbare manier in beweging; alles rondom ons bestaat uit minuscule ronddraaiende stofdeeltjes waarin de erosie en de tijdelijkheid van de dingen schuilt. Het was deze wetenschappelijke vaststelling die Marcel Duchamp ertoe bewoog zelfs niet meer de afbeelding van beweging te schilderen met verf op doek maar de werkelijkheid zelf (readymade) in de kunst te brengen. De schilderkunst van Dirk Vander Eecken lijkt daar wel min of meer op te alluderen – de tastbare realiteit is een illusie en de zichtbare verschijningsvorm van de realiteit is er het vernislaagje van. Zijn schilderijen zijn als fragmentarische uitvergrotingen van microscopische afbeeldingen; details van de weidsheid die onder de dingen schuilgaat. Dit vermoeden wordt versterkt en scherper gesteld door het effect van pixels die het raster bij de uitvoering met sprays oproept. Het raster als gecanoniseerd icoon van het modernisme laat het beeld all over en laat geen mentale begrenzing toe op het weliswaar begrensde beeldvlak van het opgespannen canvas. De schilderijen zijn niet te vatten; ze zijn grenzeloos en appeleren aan de niet te meten krachten en elementen die onze “stoffelijke” realiteit uitmaken. Dit werk kent en verkent formeel wel grenzen. Het suggestief “uitdeinend” motief wordt binnen het grondvlak gekadreerd doordat het beeldvlak niet samenvalt met het grondvlak. Het kunstwerk geniet op die manier het statuut van een foto, een prentkaart en/of wekt de indruk met de neus op de realiteit te zitten: het schilderij “doet zich voor” als een betekend object waarin de betekenis van het schilderij ophoudt bij de begrenzing en de indijking van het motief. De blik op het schilderij wordt geleid en “gelaagd” door de aanwezigheid van het raster dat de kunstenaar gebruikt als een soort handig te bewegen sjabloon bij het “mechanisch” schilderen/spuiten met spraybussen. De manipulatie van het raster bepaalt de finale vormgeving van de verstuivende verf. Het raster functioneert als een vlies tussen de blik van de toeschouwer en de verf die zich verschanst achter dat raster. Het raster zelf blijft slechts en hoogstens als een denkbeeldige prothese in de herinnering, een “hulpstuk” bij de picturale bedrijvigheid. Het lijkt alsof er in het schilderij tal van fouten zijn binnengeslopen; onregelmatigheden, ziekteverschijnselen en/of afwijkingen en deviante zones die de esthetische rust verstoren en verontrusten. Het schilderij evoceert imperfectie die inhoudelijk niet te lokaliseren is. Het blijft om die reden zuiver materieel. De compositie beoogt geen verhalende en/of inhoudelijke kennisoverdracht. Het schilderij van Dirk Vander Eecken is bij gevolg een begrensde picturaal veld waarop eenvoudigweg een gecontroleerd experiment zijn “plaats” vindt. De aanbrenge van de verf op de drager roept – door de introductie van

verschillende afstanden tussen raster en canvas – de indruk op van wazigheid en beweging.

Dit is hoogstens te beschouwen als een paradox; als een ogenschijnlijke interpretatie, een perceptueel neveneffect van een concrete picturale toestand op doek. Het gebruik van puntrasters voert de interpretatie van dit werk naar de roots van Dirk Vander Eeckens artistieke productie: grafiek. De schijnbaar mechanische vervaardiging van zijn werk doet denken aan zeefdruk en aan de vele “dichte” pixels die samen een fotografisch beeld oproepen zoals we dat kennen van de korrelige zwart-witte krantenfoto’s van weleer. En dat kunstenaars zoals wijlen Sigmar Polke een tijdelijke plezier vonden in het “inschilderen” van de puntjes van uitvergrote foto’s, bevestigt het verlangen van (sommige) kunstenaars om hun “inspiratie” en bronnen te halen in en uit domeinen die voor iedereen toegankelijk zijn, zoals volkse motieven, populaire kunst of aanlokkelijke illustraties uit de massamedia. Een kunstenaar als Sigmar Polke wist het aspect verveling, inherent aan het kunstenaarschap, te verbinden met de afstompende arbeid pixels na te schilderen. Het kopiëren en parodiëren van beelden afkomstig uit de massamedia resulteerde, vanuit een kritische houding tegenover het “kapitalistisch realisme”, in een ironische herinterpretatie ervan. Sigmar Polke wist daar mettertijd wel een aspect van ongrijpbaarheid in te leggen, doordrongen als hij was van de min of meer politiek geïnspireerde weigering om als “naoorlogs kind” de Duitse horror te verdringen. Schitterend zijn de monumentale doeken waarin motieven opduiken van ruïnes of wachttorens, waarin de kunstenaar zijn werk met artistieke middelen “geweld aandoet”, doordat hij het beeld/schilderij doet transformeren onder invloed van bijvoorbeeld schommelingen in de omgevingstemperatuur. Sigmar Polke slaagde er in op basis van de banaliteit kunst te maken die vele critici omschreven als “alchemie”. De echo van de gedrukte massamedia zindert ook na in de recente werken van Dirk Vander Eecken zonder dat de afbeelding hiertoe een alibi oproept. De doeken blijven abstract en laten de toeschouwer blijvend gissen naar de inhoudelijke finaliteit van het werk. Het selecteren van kleuren die in het atelier mooi staan gestapeld op een staand houten schapje en de “automatische” beslissing om de verf in een opeenvolging van “gebaren” uit te voeren, worden traceerbaar achter het raster of puntige scherm. Het schilderij biecht “iets” op en is een x-ray van haar eigen genese. Tegelijk refereert het aan de microscopische structuren van het ongeziene in de dingen. In deze reeks worden alle facetten zichtbaar van de werkwijze van de kunstenaar: hoe hij in nerveuze bewegingen doorheen de rasters de kern van het schilderen met beweging in verf “vorm” tracht te verlenen en hoe er soms bij de handelingen (menselijk) wordt geaarzeld en getreuzeld zodat subtiele samenhopingen van verfsubstantie verschijnen als krassen en vlakken op een egaal gerasterd canvasoppervlak. Dirk Vander Eecken produceert concrete schilderkunst: het picturale oppervlak blijft vlak en bij nieuwe kijkstandpunten is het schilderij helemaal niet onderhevig aan gratuite optische veranderingen. De schilderkunst van Dirk Vander Eecken is de som van beredeneerde en toevalsontlokkende factoren die het creatieproces (ver)leiden naar onuitgegeven constellaties met verf. De verf is op haar beurt “getemd” en wordt in bedwang gehouden door een raster-sjabloon dat als een schild fungeert tussen kunstenaar en canvas. Na de “act” van het schilderen komt ook voor de kunstenaar het schilderij pas écht tot leven, waarna aandachtige

toeschouwers het concrete verfoppervlak vanuit hun uiteenlopende culturele bagages en achtergronden geheel voor "eigen rekening" te gaan interpreteren. Bij een eerste blik op het recente werk van Dirk Vander Eecken moest ik zijdelings denken aan de editie "Erster Blick" (2000) van de Duitse kunstenaar Gerhard Richter. Deze eenvoudige toe-eigening van een deeltje van een pagina uit de Frankfurter Allgemeine Zeitung toont een foto met tekstfragment van de eerste afbeelding van de binnenkant van een atoom gemaakt door wetenschappers aan de Universiteit van Augsburg. Het is een editie waarin Gerhard Richter zijn fascinatie toont voor de achter- en binnenkant van de materiële wereld. Het concrete kantelt via microscopische waarneming in een mysterieus beeld waarop de mens alle greep verliest. Gerhard Richter schilderde na een ziekte ook sneeuwlandschappen waar eenzelfde fascinatie wordt opgeroepen voor een landschap dat er is maar tijdelijk bedekt is met een laag witte sneeuw. Op een gelijkaardige manier is het oeuvre van Dirk Vander Eecken een poging tot continuüm, een trachten kijken naar "werkelijkheden" dat haaks staat op de routineuze perceptie van de ons omringende, overdruk ruisende werkelijkheid.

Luk Lambrecht